

**KISA SÜRELİ HÜRRİYETİ BAĞLAYICI CEZAYA MAHKÛM
OLMUŞ YETİŞKİN KİŞİLERİN MÜESSESELERDEKİ
DURUMUNA İLİŞKİN ETÜD
CEZAEVLERİNDE KISA SÜRELİ HÜRRİYETİ BAĞLAYICI
CEZA PROBLEMİ (*)**

M. Van Helmont
İnfaz İdaresi Genel Müdürü
Bruxelles - Belçika

Tercüme: **Dr. Süheyl DONAY**

A. KONU

Bu etüd, altı ay veya daha az süreli hapis cezasına mahkûm olmuş 21 yaştan yukarı kişilere ilişkindir.

Araştırmanın alanını sınırlamak amacı ile, sorun yukarıda belirtilen şahısların hapis cezalarına mahkûm olmaları yönünden incelenmiştir.

B. ARAŞTIRMANIN PLANI

Burada incelenecek olan husus, sadece hapis cezalarından ve bizzat bu cezaya mahkûm olanların kişiliklerinden doğan sorunlardır.

Bu çalışmada sosyo-psikolojiye ilişkin bazı genel kavramları hareket noktası olarak alan alışılmış yöntemin aksine, somut olaylara dayanılarak sorunlara değinilmiştir.

(*) *Traitement de courte durée des délinquants adultes*, Conseil de l'Europe, Strasbourg, 1974 s. 73-85'ten alınarak tercüme edilmiştir.

Hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûmiyet anında, hürriyeti bağlayıcı cezanın infazı sırasında ve bu cezanın bitmesinden sonraki durumlara göre aşağıdaki şema ortaya çıkmaktadır:

- I — Mahkûmiyet sırasındaki davranışlar kişiliği ortaya koymaktadır (typologie)
- II — Hürriyeti bağlayıcı cezanın infazı sırasındaki davranışlar durumu belirlemektedir (infazın müdahalesi)
- III — Özgürlüğe kavuşmadaki davranışlar geleceği etkilemektedir (önleyici infaz yardımı).

C. ARAŞTIRMA

I. Hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûmiyet anındaki davranışlar: kişinin tipolojisi

Kişinin hapis cezasına mahkûm olduğu sıradaki durumu incelendiğinde, bunları iki kategoriye ayırmak olanağı vardır: ya ilk defa cezaevine giren bir kişidir, ya da daha önce hürriyeti bağlayıcı bir cezaya mahkûm olmuştur.

Biz birincilerini *ilk defa mahkûm*, ikincileri ise *mükerrir mahkûm* olarak isimlendiriyoruz.

Bu ayırımın avantajı kesin olması ve her türlü yoruma kapalı bulunmasıdır. Başka bir deyişle, ilk defa mı, yoksa daha fazla mı mahkûmiyetin söz konusu olduğunu belirtir.

Yine belirtmek uygun olur ki, özellikle bu araştırmanın gerekli kılması nedeni ile, *önceki mahkûmiyet* kavramı yerine önceki hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûmiyet kriteri kullanılmıştır.

Gerçekten kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaların söz konusu olduğu durumlarda, ilk defa hapis cezasına mahkûm olan kişinin daima ve zorunlu olarak ilk defa mahkûm olan bir kişi olduğunu ileri sürmek doğru değildir.

Kısa süreli bir hürriyeti bağlayıcı cezayı çekmek için, ilk defa mahkûm olan kişi daha önce adli makamların bir çok kez müdahalesine maruz kalmıştır. Esasen kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezanın infazını gerektiren bir mahkûmiyet hükmü, tecridi olarak artan ad-

liye müdahalesinin sonucunda ortaya çıkar, zabıtlar, tecil edilmiş veya edilmemiş para cezaları, mahkûmiyet hükmünün tefhimindeki erteleme, cezanın infazının tecili gibi.

Belçika hukuku yönünden günümüzde şu sonuca dahi varabilmek olanağı vardır: Belçikada kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûmiyete, ancak diğer hürriyeti kısıtlamıyacak tedbirlerin başarıya ulaşmadığı takdirde başvurulmaktadır. Kısa süreli cezalar konusunda diğer bütün tedbirler bittiği zaman, hürriyeti bağlayıcı cezalar ortaya çıkmaktadır.

Gerçekten ilk defa cezaevine girenlerin aynı zamanda ilk defa mahkûm olmaları, sadece uzun süreli hürriyeti bağlayıcı bir cezayı gerektiren suçun işlenmesi halinde söz konusu olmaktadır. İlk defa olarak kısa süreli bir hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûmiyet anında, nadir istisnalar dışında mahkûmun adli sicilinde mutlaka bir kayıt mevcut bulunmaktadır.

Yukarıda belirtmiş olduklarımızdan aynı zamanda çıkacak olan bir sonuç ta, kısa süreli bir hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûmiyet halinde, hiçbir zaman ve asla bir tesadüfi suçlunun mevcut olmadığıdır. Şu anlamda ki, «o, hayatında bir kez ve şanssızlık sonucu cezaevine düşmüştür» denemez.

Muhakkak ki, daima bazı istisnaların varlığını kabul etmemiz gerekir. Örneğin kasden işlenmemiş, başka bir deyişle taksirli suçlar veya suçlular kategorisi ve yine tamamlamak için ilave edelim, bir alt ayırım olarak, ilk defa hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûm olanlar arasında ilk defa tesadüfi suçluların da mevcut olabileceğini kabul edebiliriz.

İlk defa cezaevine girenler arasında -- ki biraz yukarıda tanımlamıştık -- bu mahkûmiyetin onlar için tek ve nihai olacaklar bulunmaktadır. Bunları biz *basit ilk defa hapis cezası mahkûmları* olarak isimlendiriyoruz.

Nihayet diğerleri vardır ki, bunlar için hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûmiyet, bir yerde diğer suçları teşkil eden zincirin ilk halkası olacak ve sonuçta bunlar mükerrir suçlu haline gireceklerdir. Ancak bu gözlem ilk hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûmiyet halinde söz konusu olamaz. Bu gözlem ancak ikinci mahkûmiyet anında yapılacak ve böylece birinci mahkûmiyet anında basit ilk defa suç işlemiş bir kişi iken, ikinci mahkûmiyetle artık mükerrir ol-

ma tehlikesini gösteren şahsın durumu arasındaki farklılaşma ortaya konacaktır, çünkü mükerrir kabulü için örneğin beş yıllık bir zamanın geçmemesi aranmaktadır.

Şimdi mükerrir suçluları yani ilk defa hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûm olmayanları inceleyelim. Hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûmiyet anında, bu kategoridekiler ikiye ayrılır: birçok kez mükerrir olanlar ve özel mükerrirler.

Birçok kez mükerrir olanlar — başka bir deyişle basit mükerrirler —, daima ayrı ayrı kanun hükümlerini ihlâl ederler. Onlar müşterek tarafları olmayan çeşitli suçları işlerler. Örneğin hırsızlık suçundan mahkûm olduktan sonra umumî adâp aleyhine veya müessir fiil suçlarını işleyebilirler.

Özel mükerrirler ise, buna karşılık, her zaman aynı suçu işleyerek bir kategoriye meydana getirirler. Bunlar hırsız, dolandırıcı veya cinsel suçlulardır...

Nihayet ayırımımızı tamamlamak için bir başka grubu daha belirtmemiz gerekir. Bunlar ikinci veya üçüncü mahkûmiyetten sonra birden bire suç işlemeyi bırakanlar veya birkaç mütevazi suç teşebbüsten sonra çok daha ağır suçları işleyenlerdir.

Bunları bir basit mükerrirler olarak isimlendiriyoruz.

Bu bölümü özetlerken, varmış olduğumuz sonuçları aşağıda açıklıyoruz :

Hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûmiyetin söz konusu olması halinde iki büyük kategori mevcuttur:

- İlk defa hapis cezasına mahkûm olanlar
- Mükerreren hapis cezasına mahkûm olanlar.

İlk defa mahkûm olanların kategorisi şunlardan ibarettir :

- Basit ilk defa hapis cezasına mahkûmlar alt ayırımı;
- Tekerrür tehlikesini gösteren ilk defa hapis cezasına mahkûmlar alt ayırımı;
- İlk defa mahkûm olanlar.

Mükerreren hapis cezasına mahkûm olanlar da şu şekilde ayrılabilir :

- Çok mükerrirler alt kategorisi;
- Özel mükerrirler alt kategorisi;
- Basit mükerrirler alt ayırımı.

II. Hürriyeti bağlayıcı cezanın infazındaki fiiller (infazın müdahalesi)

Biraz yukarıda da belirttiğimiz gibi, belirtilen kişilerin ayırımında hapis cezasına mahkûmiyetin sayısını ele aldık.

Genel olarak «tretman» olarak isimlendirilen yöntemi gerçekleştirebilmek için, teorik olarak yukarıdaki gibi ayırdığımız her kategori mahkûmu incelemek ve onlara uygun olan tretmanı bulmak gerekir.

Halbuki genellikle böyle hareket edilmemektedir.

Önce kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûm olanlar hakkında kelimenin gerçek anlamı ile bir «tretman»ın söz konusu olabileceğini ileri sürmek gerçek dışıdır. Bir kimseyi altı ay veya daha az bir süre içinde iyileştirmek imkânsızdır. İyileştirme veya tretman daha uzun bir süreyi gerektirir.

Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalarda gerçekleştirilen husus kelimenin gerçek anlamı ile bir tretman olmayıp, onun hapsedilmesi nedeni ile ortaya çıkan durumu üzerinde bir etkidir.

Bu etkiyi biz *infazın müdahalesi* olarak isimlendiriyoruz.

Bize göre ortaya çıkan önemli husus işte buradadır.

İnfazın müdahalesinin sınıflandırılması, mahkûmun sınıflandırılmasından hareket edilerek yapılmamalı, fakat onu çevreleyen durumlar göz önünde tutulmalıdır.

Gayretlerimiz işte bu durumlar üzerinde teksif edilmelidir. Böylece kişiyi tekrar iyi koşullar içinde topluma kazandıracak ve tekerrürü ortadan kaldırmayı ümit edebileceğiz.

Aynı zamanda bunun sonucu olarak çeşitli infaz müdahale tedbirleri, çeşitli mahkûm kategorileri hakkında uygulanacaktır. Gerçekten bu müdahalenin çeşidinin seçiminde kişi değil, onun hapse mahkûm olması nedeni ile bulunduğu durum rol oynayacaktır. Çeşitli kategorilere ait hükümlüler benzer durumlarda bulunabilirler: Bunlar hakkında aynı infaz müdahale tedbirlerini uygulayacağız. Aynı kategorideki mahkûmlar ise, farklı durumlara sahip olabilirler: bunlara ise farklı tedbirler uygulayacağız.

Birinci amacı, ona toplumdaki eski yerini iade etmek olan infaz müdahalesi iki büyük kategoriye ayrılır :

Kişi kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezasının infaz edilmesi için celp edildiğinde, o sosyal toplum içinde bir yer sahibi olan kimse-dir, herşey o derece olmalıdır ki, kişinin bu durumu üzürlüğüne kavuştuktan sonra da bozulmamalıdır.

Toplumsal hayatta bir yer sahibi olmaktan anlatmak istediğimiz husus, kişinin bir işi olması ve düzenli bir şekilde çalışmasıdır. Bu bir *sine qua non* koşuldur, fakat aynı zamanda kabili telif bir husustur.

Bu durumda olan kişiler hakkında — ki bunu biz toplumdaki yeri olma durumu olarak isimlendiriyoruz — öngörülebilecek tedbirler şunlardır :

— *Hafta sonu infaz* (Les arrêts de fin de semaine)

Hafta sonu infaz ilke olarak cumartesi günleri saat 14'ten pazar-tesi sabahı saat 6'ya kadar özgürlüğün kısıtlanmasıdır. Bunun dışında hemen hafta sonunu takip eden veya ondan önce gelen bayram günleri ve senelik tatillerde bu usul cezanın infazı için kullanılabilir. Hapis cezasının süresi infaz kurumunda geçirilen geceler sayılarak hesap edilir.

Hafta sonu infaz sistemi genellikle ve ilke olarak bir ayı geçmeyen cezalarda uygulanır (*).

— *Kısmî hapis* (semi - détention)

Bu infaz şeklinde hürriyeti bağlayıcı ceza akşamları ve geceleri, hafta sonlarında, bayram günlerinde veya tatillerde infaz olunarak sınırlanmıştır.

Hükümlüler infaz kurumlarında kalırlar ve orayı ancak işlerine gitmek üzere terkederler.

Cezanın hesaplanması herhangi bir şekilde kesilmemektedir.

Kısmî hapis azamî altı aylık hürriyeti bağlayıcı cezalarda uygulanabilir. (**)

— Hafta sonu infaz ve kısmî hapis asli cezalar hakkında olduğu gibi, ikame edilmiş cezalarda da uygulanabilir. Bütün sorun bunların uygulanabilmesi için öngörülen azamî sınırların aşılmasıdır.

(*) Çev. Notu. Bilindiği üzere Türk hukukunda 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanununun 8. maddesi, 2. bendinde, 30 günü geçmeyen mahkûmiyetlerde cuma günü 19 da cezaevine girmek ve pazar günü aynı saatte çıkmak üzere bu olanağı tanımıştır.

(**) Çev. notu Semi-détention 647 sayılı CIHK nun 8. maddesinin 3. bendinde yer alan geceleri infazın değişik biçimidir. Bilindiği üzere bu bende göre 3 ayı geçmeyen mahkûmiyetlerde, hergün 19 da girmek ve sabahları 7'de çıkmak koşuluyla cezanın infazına karar verilebilir.

— Öngörülen azamî sınırın hesaplanmasında, eğer kısmî bir tecil sözkonusu ise sadece infaz edilecek kısım gözönünde tutulur;

— Bu rejim, süre koşulu özel af ile yerine getirildiği takdirde de uygulanabilir;

— Hükümlü her zaman bu özel infaz şeklinden vazgeçerek, cezasının normal şekilde infazını isteyebilir.

— Bu rejimin uygulanması savcının yetkisindedir.

Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezası infaz edilecek olan mahkûmların hepsi yukarıda tanımladığımız gibi toplum hayatında bir görev sahibi bulunmayabilir.

Böyle durumlarda, yukarıda da belirttiğimiz gibi hürriyeti bağlayıcı ceza yoluyla etki yapmak gereklidir.

Bu durumlar — ki biz bunu integré olmayan, toplumda bir yeri olmayanların durumu olarak isimlendiriyoruz — kişinin tahrip edilmiş bütün şekillerini belirtir ki bunlar: alkolizm, tembellik, ahlâkî bozukluk, sosyal tecritlenme, hastalık, fakirlik, sefahat vs. gibi...

İşte burada infaz müdahalesi harekete geçmelidir.

Bu konuda itidalli davranmalıyız. Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalarda bireysel tedaviyi uygulamak ne kadar olanaksızsa, bir kaç ayda onun hüküm giymeden önce içinde bulunduğu durumu değiştirmek de o kadar alanaksızdır.

Infaz safhasının müdahalesi sadece hüküm esnasında ferдин durumuna ilişkin bilgiler vermekle sınırlandırılmalıdır.

Şu halde, bu fikirlerin ışığı altında, toplumda belirli bir yeri olmayan (non integré) mahkûmlar hakkında aşağıdaki tedbirler öngörülmüştür.

— *Kısmî - özgürlük* (semi - liberté)

Hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûmiyet sırası, toplumda belirli bir yeri olmayan hükümlü, olabilir ki, bu cezanın infazı sırasında ve belirli bir zaman sürési içinde toplumda yeni bir yer kazanma umuduna sahip olabilir. İşte bu çok mutlu sonucu elinden kaçırmamak için, infaz safhasında *kısmî - özgürlük* yöntemine başvurulabilir.

Uygulama yönünden bu rejim, bir yerde kısmî - hapis sistemine benzerlik göstermektedir. Kısmî - özgürlük genellikle cezanın son

bölümünde uygulanmaktadır, ancak süre yönünden hiçbir sınırı yoktur.

Bunun temel amacı, kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaya maruz kalan hükümlünün, ailesine yardım edebilmek için yeniden mesleki bir faaliyete kavuşabilmesidir.

Bu rejim esasen münhasıran kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar için öngörülmemiştir.

Gerçekten, bu rejim aynı zamanda uzun süreli cezalarda da uygulanmakta olup, bu durumda hükümlünün özgür hayata geçişinde bir intikal devresi niteliğini arz etmektedir.

Bu tedbir, adli makamların her hangi bir müdahalesi olmaksızın, Savcının kendi yetkisi dahilinde uygulanmaktadır.

— Açık iş yerleri

Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaların klasik yönetime göre infazının kötü bir sonucu da, bu cezanın mahkûmu izole ederek onu yaralamasıdır. Korkutucu bir etki yaratmak yerine, çoğu kez onun özgürlükten mahrum edilmesi yaralayıcı etki yaratır.

Açık iş yerlerinin düzenlenmesi sayesinde mahkûm, klasik cezaevlerinin insanın nefesini kesen, izaç edici atmosferinden sıyrılmakta ve hiç olmazsa belirli sayıdaki mahkûmlar yönünden bir ümit ışığı doğmaktadır. Bu şekildeki açık iş yerlerinin yaratılması ile güdülen amaç, burada çalışan hükümlülerin, kendilerini bir toplumun unsuru olarak hissetmelerini sağlamak veya bu duygularını devam ettirmektir. Böylece onlar kendilerinin üretici olarak faydalı faaliyetlerde bulduklarını göreceklerdir.

Bunlar eğer zaman ve yer koşulları uygun ise normal mesleki faaliyetlerine de devam edebilecekler veya buldukları yerdeki sınıai kurumlardan birine yerleştirilebileceklerdir.

Bu şekilde infaz safhasında kısmî özgürlük rejimine uygun olarak olumlu bir infaz yöntemine tabi olacaklardır.

— Muvakkat özgürlük

Hürriyeti bağlayıcı cezanın infazı sırasında, belirli durumlarda hükümlünün aile çevresinde bazı dramatik veya kritik haller ortaya çıkabilir.

Bu şekildeki durumlarda — ki bunlar cezaya hükmedildiği sırada beklenmeyen veya bilinmeyen hallerdir — kısmî özgürlük siste-

minin etkili olmaması koşuluyla idare muvakkat bir özgürlük tanıyabilir.

Burada bilhassa üzerinde durmak istediğimiz husus mahkûmun yakınlarından veya aile çevresinden birinin ölümü veya hastahane-ye kaldırılmasıdır. Ancak sözügeçen tedbirin uygulanabilmesi için, bu uç, aşırı örneklerde sınırlanmamalıdır. Örneğin mevsime bağlı çalışmanın gerektiği durumlarda, Belçika'da bu şekilde serbest bırakma olanağı tanınmıştır. Esasen mantıki bir sürenin geçmesinden sonra bu tedbirin etkili bir sonuç verdiği anlaşılırsa özel af veya şartla salıverme ile hükümlünün durumu yeniden düzenlenebilir.

Nihayet belirtelim ki, bu sistem, aynı zamanda hükümlünün ağır bir hastalığa maruz kalması halinde ve onun serbest bırakılması sağlığını kazanmasına sebep oluyorsa, uygulama alanı bulabilir. (***)

— *İnfazın tatili (congé pénitentiaire)*

Bu infaz şekli kaynağını, muvakkat özgürlüğün temelini teşkil eden durumlara benzeyen hallerde bulmaktadır. İnfazda tatilin muvakkat özgürlükten ayrıldığı en esaslı nokta, bunun daima belirli bir süreye bağlı tutulmasıdır ve bu süre genellikle kısadır: bir gün, bir kaç gün ve bazen şartlar gerektiriyorsa birkaç hafta (örneğin sınavları olan öğrenciye bu sınavlara katılabilmesini sağlamak için).

İnfazın müdahalesi, bununla birlikte ve tek olarak hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûmîvetin etkisi ile söz konusu olmaz. Aynı zamanda hükmün koşullarına da müdahale edebilir. Biz bu müdahaleyi *kurumsal rejim* (régime institutionnel) olarak isimlendirmekteyiz.

Bu konuda önce açık iş yerleri projesini hatırlayalım. Bu merkezlerin kurumsal rejimi ideal bir sistemdir. Halbuki, itiraf etmek gerekir ki, çok az sayıda mahkûm bundan yararlanabilmektedir.

Bundan sonra hafta sonu infaz, kısmî hapis ve kısmî özgürlük şeklinde ortaya çıkan ve hükümlülerin yararlandıkları kurumsal re-

(***) 647 sayılı CİHK nun 14. maddesinde belirli koşulların yerine getirilmesi halinde izin olanağı tanınmıştır. Ancak izin kurumu özellikle uzun süreli hürriyeti bağlayıcı cezaların infazında söz konusu olmaktadır. Bunun yanında metinde örnek olarak verilen mevsimlik çalışmanın, örneğin hasat zamanında, izne konu olması hukukumuz yönünden olanaksızdır.

jimden bahsedelim. Hükümlülerin ceza evlerinde geçirdikleri zaman hafta sonları, bayram günleri, akşam ve gece ile sınırlanmaktadır. Hafta sonları ve bayram günlerinde personel sayısı azaltılmaktadır. Diğer yandan yukarıda öngörülen rejimler tevkif evlerinin bir bölümünde infaz olunmaktadır ve buralarda gece faaliyetleri hemen hemen mevcut değildir. Bunun sonucu olarak bu rejimden yararlanacaklar zamanlarının büyük bir kısmını, herhangi bir gezinti veya din adamlarının yardımından uzak hücrelerinde geçirmektedirler.

Bu koşullar altında bunların kurumsal rejimi oldukça zor olmaktadır. Bu sakıncaları bertaraf edebilmek için, idare bu hükümlülerin klasik cezaevlerinin dışında, özel olarak yapılmış binalarda bulunmasını tercih etmektedir.

Nihayet hürriyeti bağlayıcı cezalarının tüm süresini kurumsal rejim altında geçirenleri gözönünde tutmak gerekir.

Bunlar hakkında infaz safhası nasıl organize edilmiştir?

Bunlar hakkında en iyi yolun, hapis cezasının yaralayıcı etkilerini azaltan çalışma tedbiri olduğu kanaatindeyiz.

Böylece, hürriyeti bağlayıcı cezaları iki yıldan daha fazla olan hükümlüler, çalıştırma olanaklarının mevcut olduğu yarı-açık cezaevlerine gönderilirler. Bu çeşit cezaevi binalarının en büyük avantajı kırsal bölgelerde bulunması ve çeşitli meşguliyetlere ilişkin bir çok olanaklara sahip olmasıdır (zirai çalışma olanakları, açık ve kapalı atelyeler gibi...). Bunun dışında farklı faaliyetlerin organizasyonu, onların mahpusluk durumuna uygun yöntemlerin uygulanmasını da sağlar (konferanslar, dokümanter filmler, spor gibi).

Cezaevinde çalışmanın çok büyük bir önemi daha vardır. Bu çalışma sonucu, mahkûm hapis cezasının infazı sırasında kazandığı parayla bazı isteklerine kavuşabileceği gibi, infazın bitiminden sonra yeniden toplumdaki yerini alabilmesi için ve bunu kolaylaştıracak bir miktar paraya da sahip olacaktır.

— Çalışma yoluyla infaz safhası tabiatıyla kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalardan ziyade, uzun süreli olanlarda uygulanır. Ancak burada bilhassa belirtmek zorunlu olmaktadır ki, kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûm olan da çalıştırılabilir.

Özet olarak, hürriyeti bağlayıcı cezada infaz safhası üç görünüm arz etmektedir :

a) Kişinin toplumda bir yere sahip olduğu (*intégré*) durumlarda infaz;

b) Kişinin toplumda bir yeri olmadığı (*non-intégré*) durumlarda infaz;

c) Kurumsal rejimde infaz.

Intégré durumlarda infaz safhası aşağıdaki hususları kapsar :

- Hafta sonu infaz sistemi;
- Kısmî hapis.

Intégré olmayan durumlarda ise infaz safhasının kapsadığı hususlar şunlardır :

- Kısmî özgürlük sistemi;
- Açık çalışma merkezleri;
- Muvakkat özgürlük;
- İnfazın tatili.

Kurumsal rejimde infaz safhası aşağıda belirtilen hususlara göre farklılaşmaktadır :

- Açık çalışma merkezlerinde cezaları infaz edilenler;
- Hafta sonu infaz, kısmî hapis ve kısmî özgürlük'e tabi olanlar;
- Yarı açık cezaevlerinde cezaları infaz edilenler.

III. Özgürlüğe kavuşmada yapılacaklar: önleyici infaz yardımı

Mahkûmun serbest kaldığı an, onun için cezasının infazında en kritik dönemdir.

Bununla beraber, kısa süreli bir hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûmiyetin söz konusu olması durumunda, infaz sonrası tedbirlerinin genellikle yeterli olmadığı ortaya çıkmaktadır.

Gerçekten, mahkûmlar özgürlüklerine kavuştuklarında, onlar toplumun bundan memnun kaldıklarını zannederler. Onlar cezalarını çekmiş olmakla yaptıkları kötülüğün artık silindiği inancını taşırlar. Bir mükerrir daha önce işlemiş olduğu suçların hatırlatılmasını hiç de iyi bir şekilde karşılamaz.

Bütün bunların dışında, idare onlara, özgürlüklerine kavuştuktan sonra gözetim koşullarını yaratamaz.

Bütün bunlardan çıkarılması gerekli olan sonuç bir yandan tek «treatment» in onlara yardım etmek olduğu ve diğer yandan ise bu yardımın özgürlüklerine kavuşmadan önce yapılması gereğidir.

İşte *önleyici infaz yardımı* olarak tanımlayabileceğimiz husus bundan ibarettir.

Bu yardım aşağıda, somut bir biçimde sıraladığımız ve fakat sınırlayıcı olmayan şekilde belirtilmiştir.

— Hürriyeti bağlayıcı cezanın infazı sırasında mahkûmun ailesi ile olan ilişkilerini korumak için yardımda bulunmak;

— Talep ettikleri teknik veya dokümanter eserleri vererek onların bilgilerini arttırmak;

— Onlara bir yer temini için yardımda bulunmak;

— Cezalarının infazı sırasında meydana gelen iş kazalarında normal mevzuatı ve aynı zamanda aile ilişkilerini düzenleyen kanunî mevzuatı da uygulamak;

— Hastalık ve işsizlik sigortalarında sigorta şirketi ile ortaya çıkan ilişkilerden doğan sorunlar ve cezanın infazı sırasındaki emeklilik işlemlerini tetkik etmek;

— Hükümlüyü infaz sonrası kurumlara bildirmek (patronaj komiteleri, mahkûmu tekrar topluma kazandırma büroları, zihni hastalıklara ilişkin dispanserler, alkolikler için, mediko - sosyal merkezler, kabul evleri gibi...)

— Özgürlüğe kavuştukları zaman cezaevlerinde çalışmalarından elde ettiklerinin bir kısmını ellerine vermek, diğer kısmını da infaz sonrası teşkilâtlardan birine tevdi etmek.